

Śmierć Pułkownika

Adam Mickiewicz

Materiał elektroniczny – wersja do czytania i do słuchania:

<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/smierc-pulkownika/>

SŁOWA KLUCZE

śmierć ▪ walka ▪ powstanie ▪ wojsko ▪ żołnierz ▪ mundur ▪ siodło ▪
poświęcenie ▪ ojczyzna

W środku lasu, przed **chatką**¹ leśnika stoją żołnierze i pilnują drzwi wejściowych.

W chatce umiera Pułkownik². Mieszkańcy wsi idą w stronę chatki. Przed śmiercią Pułkownik chce zobaczyć swojego konia, **mundur**³ i **broń**. Potem do chatki wchodzi ksiądz⁴ z komunią świętą⁵. Ludzie wiedzą, że Pułkownik zaraz umrze i zaczynają się modlić. Żołnierze Pułkownika i ludzie ze wsi płaczą. Następnego dnia rano w kościele zaczynają dzwonić **dzwony**. Żołnierze musieli odejść, bo w okolicy pojawili się Moskale⁶. Ludzie przyszli oglądać zwłoki⁷ Pułkownika. Dowódca leży jak rycerz z krzyżem⁸ w dłoniach. Obok głowy leżą mundur, broń i **siodło**.

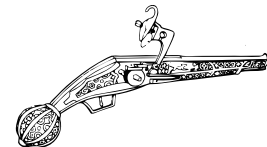
Ten Pułkownik to piękna dziewczyna, bohaterka, Litwinka – Emilia Plater.

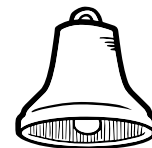
chatka w lesie

mundur

broń

dzwony

siodło

¹ chatka, chata – niewielki, drewniany dom na wsi lub w lesie

² pułkownik – wysoki stopień wojskowy

³ mundur – ubranie żołnierza

⁴ ksiądz – kapłan

⁵ komunia święta – w Kościele Katolickim cudowne ciało Jezusa w formie opłatka

⁶ Moskale – wrogie wojsko rosyjskie, przeciwnicy w Polaków w powstaniu listopadowym

⁷ zwłoki – martwe ciało

⁸ krzyż – krucyfiks

ĆWICZENIA PRZED CZYTANIEM

1. Czy znasz sławne Polki? Proszę poszukać w internecie informacji, kim były/są: Wisława Szymborska, Wanda Rutkiewicz, Justyna Kowalczyk, Agnieszka Holland, Święta Jadwiga, Irena Sendlerowa, Roksana Węgiel, Maria Skłodowska-Curie, Maryla Wereszczakówna. Proszę obejrzeć ich portrety lub fotografie. Proszę połączyć informacje.

A	Wisława Szymborska	0	Poetka, laureatka literackiej Nagrody Nobla (1996 r.)
B	Wanda Rutkiewicz	1	Naukowiec, dwa razy otrzymała Nagrodę Nobla w dziedzinie nauki (1903 r. – fizyka, 1911 r. – chemia)
C	Justyna Kowalczyk	2	Młoda piosenkarka, w 2018 r. wygrała Międzynarodowy Konkurs Piosenki Eurowizja dla Dzieci
D	Agnieszka Holland	3	Ukochana Adama Mickiewicza, niestety wyszła za mąż za innego mężczyznę
E	Święta Jadwiga	4	Himalaistka, w 1978 r. jako pierwsza Europejka stanęła na Mount Everest
F	Irena Sendlerowa	5	Reżyserka filmowa, otrzymała liczne nagrody za swoje filmy
G	Roksana Węgiel	6	Biegaczka narciarska, mistrzyni olimpijska, multimedalistka – zdobyła złote, srebrne i brązowe medale
H	Maria Skłodowska-Curie	7	Królowa Polski (1384–1399), święta Kościoła Katolickiego
I	Maryla Wereszczakówna	8	Sprawiedliwa wśród Narodów Świata, w czasie II wojny światowej ratowała żydowskie dzieci z getta warszawskiego

A	B	C	D	E	F	G	H	I
0								

2. Jak wyglądało życie kobiet w Europie i w Polsce w XIX wieku? Jakie były tradycyjne społeczne i artystyczne role kobiece? Proszę podkreślić wybrane odpowiedzi.

studentka ▪ pianistka ▪ malarka ▪ pułkownik ▪ aktorka ▪ służąca ▪ matka ▪ generał ▪
żona ▪ przyjaciółka ▪ krawcowa ▪ córka ▪ pisarka ▪ żołnierz ▪ praczka ▪ guwernantka ▪
kucharka

3. Czy boata kobieta mogła wykonywać zajęcia typowo męskie? Czy w XIX wieku kobiety-szlachcianki⁹ mogły same decydować o sobie? Proszę zapisać, jakie role były zarezerwowane dla kobiet-szlachcianek.

ĆWICZENIA W TRAKCIE CZYTANIA

4. Proszę podkreślić wyrazy związane z wojskowością.

ĆWICZENIA PO PRZECZYTANIU TEKSTU

TO WAŻNE!

POWSTANIE LISTOPADOWE

W 1795 roku Rzeczpospolita Polska straciła niepodległość i od tego momentu Polski nie było na mapie Europy. Terytoria Polski zabrały Rosja, Austria i Prusy. Ziemie polskie, które zabrała Rosja to zabór rosyjski. Polacy nigdy nie zaakceptowali tej sytuacji. Polacy organizowali wojny przeciwko Imperium Rosyjskiemu. Jedno z nich to powstanie listopadowe (1830–1831), które wybuchło w Warszawie. Do powstania dołączyła też Litwa, która przed rozbiorem razem z Polską tworzyła Rzeczpospolitą Obojga Narodów.

5. Proszę odszukać i zapisać wyrazy ukryte w węźu wyrazowym.

emilia laska i dziołnierzdzwonpułkownikdowódcakrzyżlitwinkasiodło

6. Proszę wybrać prawidłową odpowiedź.

1. Gdzie jest chatka?
a) w mieście
b) w ogrodzie
c) w lesie	4. Co chce zobaczyć przed śmiercią Pułkownik?
a) mundur
b) konia
c) obie odpowiedzi są prawdziwe
2. Kto stoi przed domkiem?
a) ludzie
b) żołnierze
c) obie odpowiedzi są prawdziwe	5. Kiedy dzwonią (biją) dzwony?
a) wieczorem
b) rano
c) w nocy
3. Kto płacze?
a) dzieci
b) nikt nie płacze
c) wieśniacy	6. Co trzyma w ręku martwy Pułkownik?
a) książkę
b) krzyż
c) nic nie ma w ręku

⁹ szlachta – klasa społeczna w Polsce XIV–XIX wieku; szlachcic i szlachcianka mieszkali na wsi w dworach lub w pałacach (najbogatsza szlachta – magnaci, arystokracja), nie pracowali, mieli duże majątki oraz służbę, razem z królem decydowali o losach Polski

7. Co leży obok Pułkownika?

- a) kwiat
- b) siodło
- c) książka

8. Jak ma na imię Pułkownik?

- a) Emilia
- b) Maria
- c) Łucja

9. Kto jest autorem utworu?

- a) Juliusz Słowacki
- b) Ignacy Krasicki
- c) Adam Mickiewicz

10. Gdzie mieszkała Emilia Plater?

- a) na Litwie
- b) w Rosji
- c) we Francji

7. Czytelnik dowiaduje się, kim jest Pułkownik dopiero na końcu utworu. Dlaczego? Jaki efekt uzyskał autor dzięki takiej kompozycji?

Pułkownik to: _____

8. Proszę przeczytać informację o Emilii Plater. Co w biografii Emilii Plater pasowało do roli szlachcianki z XIX wieku, a co było niezwykłe?

TO WAŻNE!

Emilia Plater (1806–1831) – arystokratka, szlachcianka, Litwinka, polska patriotka; pięknie rysowała, pisała wiersze, śpiewała, interesowała się historią i folklorem; uprawiała fechtunek¹⁰, jazdę konną i polowała; jej ideałem kobiety była Joanna d’Arc, nie wyszła za mąż; jedna z inicjatorek powstania listopadowego na Litwie, kiedy zaczęło się powstanie – obcięła swoje długie włosy i założyła mundur wojskowy, dzielnie walczyła, kapitan Wojska Polskiego w czasie powstania listopadowego, nie poddała się po przegranym powstaniu na Litwie, ale chciała dołączyć do powstania w Warszawie; zachorowała, kiedy była w drodze do walczącej Warszawy i zmarła.

„typowa” szlachcianka:

niezwykła kobieta:

bohaterka:

¹⁰ fechtunek – umiejętność posługiwania się floretem, szablą lub szpadą

